

Arkadiusz MACHNIAK

SŁUŻBA KONTRWYWIADU WOJSKOWEGO W TRAKCIE MISJI ISAF W AFGANISTANIE

Abstrakt:

Służba Kontrwywiadu Wojskowego (SKW) jest jedną z dwóch wojskowych służb specjalnych jakie zaangażowane były w osłonę i zabezpieczenie informacyjne dla Polskiego Kontyngentu Wojskowego (PKW) realizującego zadania mandatowe w ramach sił koalicyjnych w operacji International Security Assistance Forces (ISAF) w Afganistanie. W ocenie ekspertów do spraw bezpieczeństwa oraz polityków służba ta wywiązała się wzorowo z postawionych przed nią zadań, chociaż nie brakowało słów krytyki za rzekomo popełnione błędy. Operacje z udziałem SKW lub te realizowane na podstawie przekazywanych przez nią informacji na teatrze działań wojennych w Afganistanie w okresie trwania misji ISAF pozytywnie oceniane były przez przedstawicieli sił koalicyjnych i wpłynęły na budowanie pozytywnego wizerunku Polskich Sił Zadaniowych jako wiarygodnych i profesjonalnych partnerów.

Słowa kluczowe: kontrwywiad wojskowy, operacja, siły koalicji, Afganistan.

Wstęp

Po atakach jakie miały miejsce w Nowym Jorku w dniu 11.09.2001 r., skala zagrożeń terrorystycznych związanych z fundamentalizmem islamskim wymusza na społeczności międzynarodowej konieczność reakcji o charakterze politycznym oraz militarnym. Przykładem takiej reakcji była operacja ISAF realizowana na terenie Afganistanu w latach 2002 - 2014 przeciwko Talibom. W jej ramach działania prowadził również Polski Kontyngent Wojskowy (PKW), początkowo dyslokowany w różnych częściach Afganistanu, a następnie odpowiedzialny tylko za prowincję Ghazni. W strukturach PKW istotną rolę odgrywała Służba Kontrwywiadu Wojskowego (SKW). Przedstawienie działalności tej formacji w realiach tak niebezpiecznej misji jaką była operacja ISAF w Afganistanie jest zadaniem trudnym ze względu na brak materiałów źródłowych. Wynika to z natury działań służb specjalnych, które w sposób wyjątkowo oszczędny informują o meandrach swoich działań, szczególnie tych o podłożu operacyjno - rozpoznawczym. Nawet fragmentaryczne informacje o kulisach działania kontrwywiadu wojskowego mogą być odbierane jako

zagrożenie dla bezpieczeństwa realizowanych operacji¹. W tych okolicznościach jedynym źródłem danych dla niniejszego opracowania są informacje jakie udostępniła SKW środkom masowego przekazu. Wykorzystanie informacji medialnych daje jednak możliwość skonstruowania pewnego obrazu działalności SKW na teatrze wojennym w Afganistanie. Analiza doniesień medialnych wskazuje na złożoność prowadzonych operacji, skalę ich trudności i niebezpieczeństwa. W żaden sposób jednak nie ujawnia metod pracy operacyjnej, danych personalnych oficerów operacyjnych oraz wspomagających te działania osób wykorzystywanych jako tajni informatorzy. Analiza taka pozwala ponadto ocenić, na ile prawdziwe jest założenie, zgodnie z którym SKW jako newralgiczna komórka organizacyjna PKW w Afganistanie w czasie operacji ISAF, odegrała jedną z kluczowych ról i w sposób istotny wpływała na osłonę tego kontyngentu oraz bezpieczeństwo polskich żołnierzy.

Terroryzm jako współczesne zagrożenie o charakterze globalnym

Terroryzm jest nieodwracalnie związany z cywilizacją XX wieku. Przeprowadzone w wyniku zamachów terrorystycznych akty przemocy zmieniały oblicze współczesnego świata, generowały liczne ofiary śmiertelne, zmuszały polityków do określonych reakcji. Terroryzm to synonim zbrodni, która dotyka zarówno ludzi władzy, jak również tych nie mających z polityką nic wspólnego. Mianem terrorystów określa się ludzi, którzy w imię swoich (według nich jedynie słusznych) ideałów oraz celów, jak również metod działania, uciekają się do zbrodni, nie bacząc na liczbę ofiar czy też skalę zniszczeń spowodowanych tymi działaniami (Jałoszyński 2008, s. 31).

Zjawisko współczesnego terroryzmu ulega gwałtownym zmianom, zwłaszcza pod względem motywów jakimi kierują się członkowie organizacji terrorystycznych. Ostatnie 20 lat to prawdziwa erupcja terroryzmu religijnego eksportowanego na cały świat przez państwa islamskie. Terroryzm reprezentowany przez fundamentalizm islamski jest interpretowany jako przejaw „zderzenia cywilizacji” (Huntington 2000). Świata zdominowanemu przez najnowsze zdobycze techniki, funkcjonującemu w warunkach liberalnej demokracji i technologii informacyjnej, przeciwstawione są miliony fanatycznych wyznawców islamu. Przywódcy islamskich organizacji terrorystycznych wykorzystują fakt ubóstwa i zacofania wyznawców Koranu do budowania w nich nienawiści wobec zachodniej cywilizacji (Jałoszyński 2011, s. 12). Warto w tym miejscu przytoczyć wypowiedź jednego z teologów i radykalnych filozofów islamskich, uważanych za jednego z najbardziej wpływowych myślicieli islamskich w XX wieku, jakim jest Sayyid Abdul A'la Maududi: (...) *celem islamskiego dżihadu jest wyeliminowanie wszystkich systemów*

¹ W przedmiotowej sprawie zobacz: www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/435711,SKW-zdradza-wrazliwe-szczegoly-akcji-w-Afganistanie. Wywiad gen. Stanisława Petelickiego - byłego dowódcy jednostki „Grom” (odczyt: 16.01.2016).

niemuzułmańskich i wprowadzenie w ich miejsce rządów opartych na islamie. W tych rewolucyjnych zapędach islam nie zamierza ograniczać się do jednego kraju czy nawet grupy państw. Celem islamu jest rewolucja na skalę światową” (cyt. za: Sadowski 2013, s. 29).

Współczesny terroryzm jest czynnikiem zakłócającym funkcjonowanie systemu międzynarodowego, jak również pozostaje istotną kategorią zagrożenia bezpieczeństwa współczesnych państw. Jako zagrożenie o charakterze asymetrycznym terroryzm jest zjawiskiem generowanym w ramach konfliktów między stronami, z których jedna na skutek dysproporcji potencjału militarnego i innych zasobów oraz odmienności kulturowych, decyduje się na wybór metod asymetrycznych. W tym przypadku metody asymetryczne w działaniach terrorystycznych powinny się pojmować jako strategie niekonwencjonalne z punktu widzenia przeciwnika, przy czym pojęcie „asymetryczność” odnosi się do aktywności słabszej strony konfliktu (Liedel 2010, s. 17). Wspólnym mianownikiem wielu definicji terroryzmu jest to, że skierowany jest on przeciwko społeczeństwu, a w zamierzeniu ma mieć wpływ na decyzje rządu (Kmieciak 2013, s. 36). Współczesny terroryzm uderza w społeczeństwo po to, aby uzyskać skutek psychologiczny, to jest zastraszyć i wymusić oczekiwane decyzje.

Cechą jaka odróżnia terroryzm od innych form politycznej przemocy byłoby więc dążenie do zastraszenia przeciwnika przez nagłośniecie aktu terroru (tzw. strategia pośrednia). Skupianie się terrorystów na efekcie psychologicznym jest wynikiem nie tyle zamiaru, co konieczności, gdyż terroryści są zbyt słabi, by mogli pokusić się o złamanie potencjału nieprzyjaciela. Ta słabość nie jest jednak zamierzona - jeżeli tylko mogą, to przechodzą do prowadzenia regularnych działań ofensywnych i próbują przejmować kontrolę nad terytorium. Sam efekt psychologiczny może również wtórnie wywoływać skutki militarne. Każdy akt przemocy wywołując efekt psychologiczny, służy dezorganizacji i demoralizacji sił przeciwnika (Tomasiewicz 2014, s. 116).

Aby wypracować skuteczną ochronę przed terroryzmem zasadnym pozostaje stworzenie odpowiednich systemów przeciwdziałania temu dynamicznemu zjawisku (Liedel 2010, s. 199). Systemy te powinny uwzględniać ewolucję metod działania sprawców zagrożeń terrorystycznych. W ciągu ostatnich 20 lat nastąpiła zmiana metod stosowanych przez terrorystów, co wiąże się m.in. z motywacją sprawców. Obserwuje się bowiem wzrost liczby ataków dokonywanych z powodu motywacji religijnej lub etnicznej, zmniejsza się natomiast zagrożenie ze strony tych sprawców, których do działania popychała ideologia lewicowa (Piekarski 2015, s. 243).

Współcześnie terrorystyczna przemoc jest poważnym zagrożeniem porównywalnym z wcześniejszymi groźbami konfliktów międzynarodowych. Znaczenie globalnego terroryzmu, zglobalizowanej przestępczości zorganizowanej, a także grup religijnych w ponadnarodowej skali pozwalają mówić o nowym systemie światowym (Borkowski 2014, s. 52).

Misja ISAF jako operacja „wymuszenia pokoju”

Do ataków w Nowym Jorku w dniu 11.09.2011r. przyznała się Al-Kaida przy współpracy z afgańskimi Talibami. W praktyce oznaczało to, iż interwencja USA w tym kraju jest tylko kwestią czasu. Na początku stycznia 2002 r. w rejon Kabulu zaczęły docierać pierwsze jednostki wojskowe dyslokowanych w tym rejonie wojsk ISAF. Tempo działań przeciwko Talibom na terenie Afganistanu zwiększyło się kiedy podjęta została decyzja o przekazaniu całej misji ISAF w kompetencje NATO (Regina-Zacharski 2010, s. 283). Na podstawie porozumienia zawartego w grudniu 2001 r. w Bonn między rządem Afganistanu i NATO, oraz na podstawie rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1386 powołującej operację na podstawie rozdziału VI Karty Narodów Zjednoczonych, była to jedna z operacji reagowania kryzysowego (AJ P3.- 4), konkretnie operacją wsparcia pokoju (AJ P3.-4.1), a dokładnie ze względu na cel i podstawy prawne - była operacją wymuszenia pokoju (peace enforcement operation) (Trembecki 2010, s. 1).

Na poziomie strategicznym przedsięwzięcia NATO w Afganistanie cechowały się częstymi zmianami koncepcji działania oraz brakiem ciągłości prowadzonych czynności. Do 2004 r. w ramach prowadzonych operacji główny nacisk był prowadzony na zwalczanie Al-Kaidy, przez co zaniebdywano działania sprzyjające poprawie funkcjonowania władz centralnych oraz uzdrowieniu sytuacji bytowej społeczności lokalnych. Po 2004 r. doszło do modyfikacji strategii, kładąc większy nacisk na pozyskiwanie kontroli nad ludnością afgańską i współpracę ze społecznościami lokalnymi. Z uwagi na coraz większą ilość ataków ze strony rebeliantów, w połowie 2005 r. ponownie zmodyfikowano strategię. By wesprzeć siły USA, zdecydowano się na rozszerzenie odpowiedzialności wojsk ISAF na prowincje południowe i wschodnie (Trembecki, op. cit. s. 34-35).

Operacja ISAF miała na celu wspieranie rządu Afganistanu w sprawowaniu i rozszerzaniu władzy oraz stworzenie warunków do odbudowy oraz rozwoju. Przy takim określeniu stanu końcowego operacji celem działania dla sił wielonarodowych było nie tyle zniszczenie Talibów, ile pozbawienie ich zaplecza czyli wsparcia ze strony społeczeństwa.

Niepowodzenia kampanii w Afganistanie zmusiły jej dowodzących do ponownej zmiany strategii, co nastąpiło pod koniec 2009 r., kiedy to zdecydowano o konieczności radykalnego podniesienia efektywności działań koalicji, poprzez zwiększenie zaangażowania i poprawę koordynacji działań. Podjęto decyzję o zwiększeniu liczebności wojsk koalicji do 120 tysięcy. Za główny cel misji uznano zwalczanie grup współpracujących z Talibami. W wymiarze wojskowym NATO zauważyło konieczność rozwoju afgańskich sił zbrojnych i porządkowych, gdyż olbrzymia przewaga militarna NATO nie okazała się niewystarczająca do tego, aby rozstrzygnąć konflikt z Talibami przez ponad dekadę (Belica 2014, s. 37-38).

W 2008 r. w skład ISAF wchodziło 28 kontyngentów państw NATO, 7 kontyngentów europejskich państw partnerskich sojuszu oraz 4 kontyngenty z państw pozaeuropejskich. Siły te w 2008 r. liczyły 52,9 tys. personelu wojskowego i cywilnego. Największe kontyngenty skierowały USA (14 tys.), Wielka Brytania (8,5 tys.), RFN (3,4 tys.), Włochy (2,9 tys.), Kanada (2,5 tys.), Holandia (1,8 tys.), Francja (1,7 tys.). Większość państw delegujących swoje kontyngenty nie zgadzała się, by ich wojska brały udział w walkach lub ewentualnie brały udział w nich jedynie w sposób symboliczny. Przykładem są w tym przypadku siły niemieckie, które mimo jednego z liczniejszych kontyngentów, do działań bojowych wyznaczyły specjalną kompanię stanowiącą zaledwie 3% ogólnych ich sił. Na funkcjonowanie sił ISAF olbrzymi wpływ miała polityka poszczególnych państw wchodzących w skład koalicji np. USA dążyła do rozwiązania siłowego i całkowitej likwidacji sił terrorystów. Wielka Brytania dążyła do porozumienia z Talibami, Niemcy zaś byli skupieni na budowaniu korzystnych relacji z Tadżykami i Uzbekami, co miało sprzyjać ich ekspansji terytorialnej w Azji Środkowej. Taka rozbieżność interesów i celów od samego początku nie sprzyjała spójności działań międzynarodowych i stanowiła w pewnym sensie o ich słabości. Oczywiście nie umknęło to wiedzy ugrupowań terrorystycznych, które starały się te słabości skutecznie wykorzystywać (Hudyma 2011, s. 147-148).

Misja ISAF była największym wyzwaniem dla NATO po zakończeniu zimnej wojny. Stawką wojny w Afganistanie obecnie są również dalsze losy walki z terroryzmem. Utrata kontroli nad Afganistanem przez rząd w Kabulu może oznaczać powrót do sytuacji sprzed 2001 r., ale ponadto może być dalszym impulsem do rozwoju globalnego terroryzmu. Dalsza destabilizacja w Afganistanie może mieć wpływ na sytuację związaną z bezpieczeństwem w Azji Centralnej (Lakomy 2013, s. 229-230). Nie bez znaczenia był udział w tej operacji Sił Zbrojnych RP. Decyzja o zmianie polskiego zaangażowania na terenie Afganistanu zapadła w drugiej połowie 2006 r. Wówczas to władze państwa zadecydowały o zakończeniu działalności PKW w ramach operacji „Enduring Freedom” i przyłączeniu się do operacji NATO prowadzonej w ramach międzynarodowych sił ISAF. Podejmując tę decyzję uzasadniano ją wywiązaniem się naszego kraju z zobowiązań wynikających z członkostwa w NATO. Podkreślano, że zwiększenie liczebności polskiego kontyngentu w Afganistanie ma związek z przyjętymi w NATO wskaźnikami określającymi skalę zaangażowania danej armii poza granicami kraju w stosunku do jej ogólnej liczebności. Decyzja o zmianie charakteru polskiego zaangażowania w Afganistanie zbiegła się z decyzją o wyznaczeniu końcowej daty pobytu polskich żołnierzy w ramach misji prowadzonej w Iraku (Matuszczak 2014, s. 87).

Aktualnie siły międzynarodowe pozostają w Afganistanie jedyną alternatywą dla powrotu rządów Talibów lub przed ogarnięciem tego kraju wojną wszystkich ze wszystkimi i ostatecznego rozpadu państwa.

Działania SKW w zakresie osłony PKW

Konflikt zbrojny w Afganistanie w istotny sposób zmienił podejście do kwestii prowadzenia rozpoznania operacyjnego. Był to wynik konieczności prowadzenia konfliktu według zasad COIN (counterinsurgency : działania przeciwpartyzanckie - przyp. aut.). Głównym celem COIN jest bowiem neutralizacja warunków mogących powodować rozwój ruchów partyzanckich. Amerykańskie dokumenty charakteryzują kontrwywiad jako dyscyplinę rozpoznania odpowiedzialną za neutralizowanie działalności rozpoznawczej przeciwnika skierowanej przeciwko siłom własnym lub sojusznika. Kontrwywiad obejmuje wszelkie działania mające na celu wykrywanie, identyfikację, badanie działalności konkurentów czy też przeciwników (Danielewicz 2013, s. 170, 182). To właśnie do zadań kontrwywiadu jako jednej z wyspecjalizowanych komórek należy rozpoznawanie zagrożeń skierowanych przeciwko rodzimym siłom zbrojnym (Liber 2014, s. 76). We współczesnych konfliktach międzynarodowych szczególna rola przypada służbom specjalnym, tak cywilnym jak i wojskowym, które mają docierać do wybranych struktur przeciwnika i penetrować jego korporacje gospodarcze, wywiadowcze lub kontrwywiadowcze (Grzegorzowski 2013, s. 253-254). Praca kontrwywiadu nie może sprowadzać się wyłącznie do bieżącego zbierania i opracowywania określonych informacji. Ważne jest dążenie do uzyskiwania informacji wyprzedzających, co w wielu przypadkach powinno pozwolić na neutralizację pojawiających się zagrożeń (Żebrowski 2010, s. 112).

W głównym akcie prawnym określającym kompetencje SKW wskazano na zadania tej formacji w zakresie ochrony bezpieczeństwa polskich jednostek wojskowych, innych jednostek organizacyjnych MON oraz żołnierzy pełniących służbę poza granicami kraju. Ponadto ustawodawca wykazał, iż SKW ma za zadanie realizację działań przewidzianych dla tej służby a wynikających z innych ustaw i porozumień, których RP jest sygnatariuszem². SKW zajmuje się przestępstwami przeciwko pokojowi, ludzkości oraz przestępstwom wojennym. Przeciwdziała ponadto zamachom na jednostki sił zbrojnych (Kraj 2012, s. 34).

Według publicznych wypowiedzi przedstawicieli SKW, nawet obecnie (po zakończeniu misji ISAF w 2014 r. - przyp. aut.) nie mogą oni zdradzić szczegółów operacji czy też metod pracy. Mogą jedynie wykazać jaką rolę odgrywali w systemie bezpieczeństwa PKW w ramach misji ISAF. Przedstawiciele SKW przyznają publicznie, iż w trakcie misji ISAF występując jako tzw. Narodowa Komórka Kontrwywiadu (NKK) za priorytet uznawali zapewnienie bezpieczeństwa dla personelu PKW, jak również sił koalicyjnych co wymuszało uzyskiwanie określonych informacji poprzedzające działania wojskowe np. wysyłanie patrolów w teren. Podstawowym zadaniem oficerów

² Ustawa z 09.06.2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (Dz. U. z 2006 r. Nr 104, poz.709, Nr 218,poz.1392,z 2007 r. Nr 25,poz.162), s.3.

NKK było więc docieranie do środowiska zewnętrznego, celem uzyskiwania informacji na temat zagrożeń. Przy realizowaniu czynności w przedmiotowej sprawie oficerowie NKK zazwyczaj pozostawali w „cieniu”, czyli realizowali swoje czynności służbowe na drugim planie, co zapewniało skuteczne i bezpieczne pozyskiwanie informacji (Bernabiuk 2014, s. 44-45).

Jedną z płaszczyzn zainteresowania SKW było uzyskiwanie informacji na temat lokalizacji składów środków walki, które mogły być wykorzystane przez Talibów do ataków na siły koalicji ISAF. Żołnierze PKW w 2003 r. przejęli na podstawie informacji przekazanych przez NKK ponad 1400 kg substancji wykorzystywanych do produkcji materiałów wybuchowych.³ W samym tylko miesiącu marcu 2010 r. na podstawie informacji uzyskanych przez SKW przeprowadzono operacje, które skutkowały przejęciem na terenie prowincji Ghazni środków walki w postaci 500 kilogramów materiałów wybuchowych, ponad 1400 sztuk amunicji do wielkokalibrowego karabinu maszynowego, blisko 20 granatów ręcznych, 29 granatów moździerzowych, 14 granatów do RPG i 10 min umożliwiających konstrukcję improwizowanych ładunków wybuchowych tzw. IED.⁴

SKW realizując zadania związane z kontrwywiadowczą osłoną PKW zobowiązana była do posiadania wszelkiej niezbędnej wiedzy na temat sytuacji jaka ma miejsce w bazach. Oficerowie SKW musieli mieć pod kontrolą niepowołane osoby mające dostęp do swoich ludzi, a także sojuszników, sprzętu czy też informacji. Każdego Afgańczyka, czy to zatrudnionego w bazach, czy też przybywającego na ich terenie musieli traktować jako potencjalnego szpiega. SKW działało również poza obszarem baz koalicji ISAF. Na końcowy efekt pracy SKW i ewentualny sukces miało wpływ mnóstwo czynników, natomiast deficyt pozytywnych efektów powodował negatywne opinie na temat pracy SKW w Afganistanie oraz wzrost zainteresowania polityków odpowiedzialnych za nadzór nad polskimi służbami specjalnymi, którzy oczekiwali od kierownictwa tej formacji wyjaśnień dotyczących działań polskiego kontrwywiadu wojskowego⁵.

Oficerowie NKK nieustannie uczestniczyli w operacjach. Odpowiadali za zdobywanie informacji oraz ich analizę. SKW dawała gwarancję tego co robiła ale jej operatorzy gotowi byli ponosić konsekwencje własnych błędów na miejscu, w przypadku ewentualnego niepowodzenia. SKW nie mogło być obciążeniem dla operacji wykonywanych na podstawie przekazywanych informacji przez siły specjalne ale na równi uczestniczyło w akcjach realizowanych czy to przez „Grom” tzw. TF-49 lub Jednostkę Komandosów z

³ www.polskatimes.pl/arttykul/8051179,siedem-nielatwych-lat-sluzby-kontrwywiadu-wojskowego,id.t.html (16.01.2016).

⁴ www.wojsko-polskie.pl/pl/misje-zagraniczne/polskie-kontyngenty-wojskowe-misja-pokojowa-w-afganistanie/14759,wiesci-z-afganistanu.html (30.01.2016).

⁵ godziennik.pl/3665-pozbawieni-ochrony-panstwa-polscy-zolnierze-gina-w-afganistanie,html#.VpkFyfnhDIU (15.01.2016).

Lublińca tzw. TF - 50. Jednak operatorzy SKW zawsze pozostawali w drugim szeregu (Bernabiuk, op.cit., s. 46).

W dniu 07.10.2011 r. na podstawie informacji przekazanych przez SKW żołnierze z TF-50 przeprowadzili operację mającą na celu zatrzymanie Jahodiego, jednego z głównych dowódców Talibów w dystrykcie Gelan, który był odpowiedzialny za wielokrotne ostrzały bazy koalicyjnej Warrior. Mimo, że operacja nie zakończyła się pełnym sukcesem tj. zatrzymaniem w/w komendanta, to w jej wyniku zatrzymano 10 innych Talibów podejrzewanych o działalność terrorystyczną skierowaną przeciwko wojskom ISAF. Oficerowie NKK po przeprowadzeniu czynności służbowych przekazali zatrzymanych Talibów funkcjonariuszom afgańskich służb specjalnych. Współdziałanie NKK oraz wojsk specjalnych czyli zgrupowań TF-49 oraz TF-50, przy wsparciu żołnierzy rozpoznania osobowego Humint i afgańskich służb specjalnych skutkowało zatrzymaniem w nocy z 08. na 09. 10.2011 r. dwóch Talibów, w tym jednego znajdującego się na liście celów ISAF. Przy zatrzymanych zarekwirowano broń, sprzęt telefoniczny oraz dokumenty świadczące o działalności terrorystycznej skierowanej przeciwko ISAF⁶.

Należy zaznaczyć, iż przygotowanie operacji prowadzonych przez siły specjalne na podstawie informacji SKW było wyzwaniem wymagającym ogromnych przygotowań. Każda taka operacja poprzedzona była pracą rozpoznawczą i wywiadowczą, którą prowadziły komórki SKW oraz SWW. Wielokrotnie w działaniach wymagających dużej precyzji, w tym wymierzonych przeciwko osobom znajdującym się na liście ISAF zwanej JPTEL (Joint Prioritized Effects List) wykorzystywano informacje przekazywane przez NKK (Matuszak, op.cit., s. 102).

Jednym z najbardziej spektakularnych sukcesów SKW mającym szeroki rozgłos polityczny była operacja w wyniku, której odbito z rąk Talibów afgańską parlamentarzystkę Faribę Kakar, porwaną w 2013 r. niedaleko bazy w Ghazni. SKW podjęło wówczas czynności zmierzające do odnalezienia zakładniczki. Podobne działania realizowały sojusznicze służby ISAF na prośbę władz afgańskich. Do realizacji zadania mającego na celu odbicie Fariby Kakar wyznaczono dwa zespoły, w tym jeden polski z jednostki „Grom” tj. TF-49. Przez okres prowadzenia poszukiwań Fariby Kakar komponenty SKW obecne na terenie Afganistanu dostarczały informacje dotyczące w/w urzędniczki afgańskiej. Do bezpośredniego wsparcia TF-49 został przydzielony zespół SKW. Wspólne starania przyczyniły się do uwolnienia z rąk Talibów Fariby Kakar we wrześniu 2013 r.⁷

Jednym z newralgicznych momentów działania SKW w ramach misji ISAF był atak sił talibskich na polską bazę w Ghazni w dniu 28.08.2013 r. SKW

⁶ www.special-ops.pl/aktualności/id290.afganistan-kolejne-akcje-polskich-sil-specjalnych-i-skw (15.01.2016).

⁷ facet.interia.pl/obyczaje/militaria/news-niesamowita-akcja-polskich-komandosow-sceny-jak-z-filmu,nfd,1026033 (26.01.2016).

wielokrotnie uzyskiwała informacje o planach ataku Talibów. Baza zaatakowana została jednocześnie z kilku kierunków. SKW w chwilę po zaatakowaniu bazy w Ghazni uzyskała informacje o kolejnej zbliżającej się ciężarówce z Talibami, zamierzającymi zaatakować ogrodzenie bazy. Na podstawie informacji przekazanych przez SKW do służb afgańskich udało się przedmiotową ciężarówkę zatrzymać i zneutralizować przed osiągnięciem celu (Bernabiuk, op.cit. s. 47).

W wyniku współpracy SKW z Polskimi Siłami Zadaniowymi w ramach misji ISAF przeprowadzono 94 skuteczne operacje ukierunkowane na zatrzymanie Talibów w łącznej liczbie 241 terrorystów oraz likwidacji należących do nich magazynów uzbrojenia. Zneutralizowano znaczne ilości materiałów wybuchowych i uzbrojenia, w tym 5 pojazdów mechanicznych przygotowanych do ataku na bazę w Ghazni, 23 tony materiałów wybuchowych, 32 sztuki broni przeciwlotniczej, 25 sztuk moździerzy i wyrzutni raketowych, 69 sztuk różnego rodzaju granatów ręcznych, 94 sztuki różnego rodzaju min, 49 rakiet, 499 pocisków, granatów do RPG i moździerzy, a ponadto około 8 tysięcy sztuk amunicji przeciwlotniczej, 400 sztuk amunicji artyleryjskiej i ponad 15 tysięcy sztuk amunicji strzeleckiej. Na podstawie informacji przekazywanych przez SKW w trakcie misji ISAF przeprowadzono przez siły TF-49 oraz TF-50 łącznie 155 operacji. Na szczególną uwagę zasługuje tytaniczny wysiłek operatorów NKK w trakcie XIII zmiany ISAF w postaci 40 zrealizowanych operacji. Należy zaznaczyć, że struktura kontrwywiadu zmienia się w zależności od doświadczeń oraz bieżących potrzeb wojska, co czyni wspomniany element służb specjalnych kluczowymi komórkami organizacyjnymi sił zbrojnych w ich ochronie przed zagrożeniami terrorystycznymi (Liber, op.cit. s. 88).

Działania SKW spotkały się z uznaniem w szeregach oficerów wojska polskiego zaangażowanych w działalność PKW w Afganistanie. Ocena działalności SKW wskazywała, iż polskie służby stworzyły w ramach tej misji sprawny i szybki system pozyskiwania informacji, który umożliwiał określanie celów i w efekcie zaplanowanie oraz prowadzenie operacji przeciwko Talibom⁸.

Również kręgi polityczne odpowiedzialne za nadzór nad polskimi służbami specjalnymi pozytywnie opiniowały prace SKW w ramach misji ISAF wskazując, że dzięki informacjom tej formacji jest możliwym zapewnienie bezpieczeństwa polskim żołnierzom.⁹

Podsumowanie

Za rzecz niezbywalną uważa się wymiar zagwarantowania państwu bezpieczeństwa narodowego i międzynarodowego umożliwiającego kreowanie

⁸ www.creatiopr.pl/specjalsi-angazowac-sie-misje-zagraniczne: wywiad prasowy z czerwca 2013 r. gen. Jerzego Guta dowódcy Centrum Operacji Specjalnych Dowództwa Komponentu Wojsk Specjalnych (16.01.2016).

⁹ www.lex.pl/czytaj/-/artykul/speckomisja-pozytywnie-o-dzialaniach-sluzb-w-Afganistanie (16.01.2016).

ładu pokojowego oraz zapewnienie obywatelom spokoju społecznego. Bezpieczeństwo, pokój oraz konsekwentny ład społeczny i polityczny jako niezbywalne wartości ogólnoludzkie uzyskują na ogół priorytetowe usytuowania w humanistycznie ujętych systemach wartości społecznych, zyskując najczęściej zróżnicowaną wykładnię interpretacyjną w artykułowanych stanowiskach różnych podmiotów politycznych (Ponczek 2006, s. 6).

Świat po 11.09.2001 r. zmienił się w sposób drastyczny i stwierdzenie to nie jest wyłącznie figurą retoryczną. Neutralizacja zjawiska terroryzmu i postrzeganie bezpieczeństwa jako absolutnego priorytetu stały się katalizatorem przyspieszonej instytucji i służb zaangażowanych w globalną wojnę z terroryzmem (Borkowski, op.cit., s. 80).

Terroryzm jest zjawiskiem historycznie zmiennym, wielopłaszczyznowym i dynamicznym, występującym w różnych postaciach. Terroryzm zmienia się pod wpływem rozwoju cywilizacyjnego, a zwłaszcza postępu naukowo-technicznego. Powoduje to nieuchronne zmiany jakościowe. Wzrost znaczenia terroryzmu jako czynnika wpływającego na rozwój stosunków międzynarodowych spowodował też zmiany w koncepcjach jego zwalczania. Początkowo było to domeną policji i służb porządkowych, by w krótkim czasie stać się zadaniem policji politycznych i służb specjalnych. Ten model posłużył za punkt wyjścia do budowy prawnomiędzynarodowej formy zwalczania terroryzmu (Aleksandrowicz 2015, s. 176-177).

Sytuacja jaka ma aktualnie miejsce w Afganistanie wymaga dalszej obecności i zaangażowania społeczności międzynarodowej. Położenie geograficzne oraz potencjalne złoża surowców mineralnych sprawiają, że o wpływy w Afganistanie walczyć będą zarówno mocarstwa globalne, jak i regionalne. Rywalizacja mocarstw w tym regionie Azji oraz wewnętrzne konflikty powodują, iż Afganistan najprawdopodobniej długo jeszcze będzie obszarem działań wojennych (Kruk 2014, s. 84).

W ramach ISAF istotną rolę z punktu realizowanych zadań operacyjnych oraz zobowiązań mandatowych odegrał PKW. SKW stanowiła integralną komórkę organizacyjną PKW w Afganistanie, która to ze względu na charakter realizowanych zadań odegrała istotną rolę w zakresie osłony kontrwywiadowczej PKW oraz misji ISAF. Była strukturą mającą charakter „oczu i uszu” dla Wojska Polskiego w Afganistanie, która zapewniała splot informacji gwarantujących rozpoznanie i bezpieczeństwo dla komponentu polskiego w ramach misji ISAF. Działania SKW w ramach misji ISAF wpływały niewątpliwie na budowanie wizerunku nie tylko PKW jako całości, ale również uwiarygodniały profesjonalizm polskiego kontrwywiadu w oczach służb specjalnych państw NATO.

Literatura

- Aleksandrowicz, R. T., 2015, *Terroryzm międzynarodowy*, Wydawnictwo Akademickie i Literackie, Warszawa.
- Bernabiuk, B., 2014, *Naczynia połączone. Kulisy działania polskiego kontrwywiadu w Afganistanie*, Polska Zbrojna nr 12.
- Belica, B., 2014, *NATO wobec konfliktu w Afganistanie: wyzwanie na miarę XXI wieku*, „ANTE - PORTAS”, Studia nad Bezpieczeństwem nr 1 (3), Gdańsk.
- Borkowski, R., 2014, *Terroryzm ponowoczesny. Studium z antropologii polityki*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń.
- Danielewicz, K., 2013, *Komórka sztabowa 2X w operacji typu COIN*, Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego, 8 (5).
- Grzegorzowski, Z., 2013, *Służby specjalne a bezpieczeństwo państwa polskiego*, Wyd. Nauk. UMK, Toruń.
- Huntington S., 2000, *Zderzenie cywilizacji*, Muza, Warszawa.
- Jaloszynski, K., 2008, *Współczesny terroryzm*, Warszawa.
- Jaloszynski, K., 2011, *Sily Zbrojne wobec terroryzmu*, WSA, Bielsko-Biala.
- Hudyma, P., 2011, *Udział wojsk polskich w misjach zagranicznych o charakterze pokojowym i stabilizacyjnym w latach 1953 - 2008*, rozprawa doktorska, UAM, Poznań.
- Kmiecik, P., 2013, *Działania nieregularne w walce z ugrupowaniami terrorystycznymi*, Kwartalnik Internetowy Nowa Strategia, 3.
- Kraj, K., 2012, *Służby specjalne III RP*, Internetowy Biuletyn Centrum Studiów nad Terroryzmem i kwartalnika e-Studia nad Bezpieczeństwem i Terroryzmem, 8, Rzeszów.
- Kruk, P., 2014, *Ryzykowne Wsparcie*, Polska Zbrojna, 7.
- Lakomy, M., 2013, *Misja International Security Assistance jako wyzwanie dla bezpieczeństwa międzynarodowego*, Studia Politicae Universitatis Silesiensis, T.II, red. J. Iwanek, M. Stolarczyk przy współpracy R. Grajcara, Katowice.
- Liber, J., 2014, *Kontrwywiad wojskowy oraz taktyczny wywiad osobowy - kluczowe elementy ochrony wojsk przed zamachami terrorystycznymi*, Bezpieczeństwo. Teoria i Praktyka, 1, Kraków.
- Liedel, K., 2010, *Zwalczanie terroryzmu międzynarodowego w polskiej polityce bezpieczeństwa*, Difin, Warszawa.
- Matuszczak, Z. J., 2014, *Wojsko Polskie w Afganistanie 2002 - 2014*, Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa.
- Piekarski, M., 2015, *Ewolucja taktyki terrorystów po 2001*, Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego, 13 (7).
- Ponczek, E., 2006, *Wojna - bezpieczeństwo - pokój w kontekście refleksji polemologiczno – irenologicznej* [w:] *Konflikty współczesnego świata*, red. G. Ciechanowski, J. Sielski, Wyd. Adam Marszałek, Toruń.

- Regina-Zacharski, J., 2010, *Wojna w Afganistanie* [w:] *Współczesne konflikty zbrojne*, red. R. Łoś, J. Regina - Zacharski, PWN, Warszawa.
- Sadowski, M., 2013, *Dżihad - święta wojna w islamie*, Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego, 8 (5).
- Tomasiewicz, J., 2006, *Na linii frontu? Europa wobec terroryzmu* [w:] *Polityczne metody zwalczania terroryzmu*, red. K. Liedel, J. Marszałek-Kawa, Sz. Wudarski, Wyd. Adam Marszałek, Toruń.
- Trembecki, J., 2010, *Sztuka operacyjna a strategia w Afganistanie*, Bellona nr 1, (wydanie internetowe), Warszawa.
- Wudarski, Sz., 2006, *Terroryzm i jego konsekwencje społeczne i polityczne* [w:] *Oblicza współczesnego terroryzmu*, red. K. Kowalczyk, W. Wróblewski, Wyd. Adam Marszałek, Toruń.
- Żebrowski, A., *Wywiad i kontrwywiad XXI wieku*, Wyd. Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji, Lublin 2010.

Summary

Polish military counterintelligence service in the International Security Assistance Forces in Afghanistan

Military Counterintelligence Service (SKW) is one of two military special services which were involved in the cover and security information for the Polish Military Contingent performing the tasks mandated in the framework of coalition forces (International Security Assistance Forces - ISAF) in Afghanistan. According to security experts and politicians this service complied perfectly with the tasks set before, although there was no shortage of criticism for alleged errors. Actions involving SKW or those carried out on the basis of information provided by them during the period of the ISAF mission were positively evaluated by representatives of the coalition forces and contributed to a positive image of Polish Task Force as a reliable and professional partner.

Key words: military counterintelligence service, operation, coalition forces, Afghanistan.